

Skolverket

Läxor- läxhjälp

Det finns inga lagar eller regler som gäller läxor. En del skolor har läxor och andra inte. Oavsett vilket ska skolan se till att eleverna når kunskapskraven, att undervisningen är likvärdig och att varje elev utvecklas så långt som möjligt.

Eftersom det inte finns något skrivet i skollagen eller andra regler kan skolorna välja att ge läxor, men det är inte obligatoriskt. I avsaknad av reglering runt användningen av läxor är det upp till lärare och rektorer att utifrån sina respektive uppdrag avgöra om och i sådana fall hur de vill arbeta med läxor som en del av den pedagogiska verksamheten.

För att läxan ska bli ett stöd för elevernas lärande är det viktigt att läxor, när de används, hänger ihop med undervisningen, förbereds, förklaras och följs upp i undervisningen på ett bra sätt.

Skolverket (2015) Läxor i praktiken - ett stödmaterial om läxor i skolan

Läxor är inte reglerade i skolans styrdokument, men är vanligt förekommande och omdiskuterat inslag i skolans arbete. Det är viktigt att skolan arbetar systematiskt och genomtänkt för att utveckla undervisningen rent generellt, och att man i detta systematiska kvalitetsarbete även tar hänsyn till hur man eventuellt använder läxor. I detta arbete bör hänsyn tas till faktorer som kan göra att läxan blir ett stöd för elevernas lärande och faktorer som bidrar till att eleverna får likvärdiga förutsättningar att göra läxorna. Centralt är att läxorna, när de används, hänger ihop med och stödjer de processer som är aktuella i undervisningen. För att det ska bli tydligt för eleverna hur läxan passar in i den pågående undervisningen är det viktigt att läxan förbereds, förklaras och följs upp i undervisningen på ett bra sätt. Likvärdigheten främjas av att läxorna är grundligt förberedda i undervisningen och att de inte kräver att eleven, för att klara av att göra läxan, får kvalificerad hjälp av sina vårdnadshavare eller någon annan person.

Vad är läxor?

Det finns olika sätt att definiera vad en läxa är, och det finns ingen allmänt vedertagen definition som forskare, lärare och lekmän förenas kring. Den vanligaste definitionen är att läxor är uppgifter som läraren

tilldelar eleverna att göra efter skoltidens slut. En viss precisering av definitionen kommer från den kände läxforskaren Harris Cooper som menar att läxor även omfattar det arbete som elever gör på håltimmar och raster i skolan. Enligt Hellsten kan dessutom uppgifter som eleverna själva väljer att utföra utanför lektionstiden definieras som läxor.

Eftersom det inte finns någon konsensus om vad en läxa är kan det vara viktigt att på den egna skolan diskutera vilken betydelse man lägger in i begreppet läxa. Vilken definition man gör kan bland annat bero på hur undervisningen i skolan ser ut och hur man balanserar mellan lärarledd undervisning och friare arbetssätt.

Läxor och elevernas tid

Barn och ungdomar behöver tid för vila och återhämtning, för att umgås med familj och vänner, för att odla sina intressen och prova nya fritidsaktiviteter.¹⁶ I längden påverkas med stor sannolikhet även kunskapsresultaten och motivationen för fortsatt lärande positivt av att eleverna upplever balans mellan skola och fritid i sina liv.

I skollagen står det att den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Sådan verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

Eftersom det inte framgår av lagtexten hur läxor förhåller sig till denna bestämmelse i skollagen kan det finnas skäl för skolor att diskutera frågan. På många skolor där man har fört en sådan diskussion finns det gemensamma riktlinjer för att säkerställa att elevernas läxbörda är rimlig, och det verkar också vara vanligt att skolorna följer lokalt beslutade regler om att inte ge läxor från fredag till måndag eller över skolloven.

I Skolverkets allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen framhålls att lärarna bör samordna planeringen av undervisningen med andra lärare, så att arbetsbelastningen blir rimlig för eleverna. Det innebär att lärarna planerar så att läxor, prov och inlämningsarbeten fördelas jämt över terminen.

Läxors effekter

Den internationella läxforskningen rymmer en rad olika teman och är därför svår att överblicka och beskriva rent generellt. Enligt Max Strandbergs forskningsöversikt om läxor är syftet med många internationella studier att undersöka vilka effekter läxor har på elevers kunskapsutveckling. Generellt visar forskning att läxor ger större effekt på äldre ungdomars lärande än för yngre barn. Ett problem med delar av

forskningen om läxors effekter är att läxor ofta generaliseras som om alla läxor vore lika varandra. Det kan vara besvärligt att jämföra olika forskares resultat eftersom det inte alltid framgår vilka sorters läxor som studerats. Huruvida elever ska ha läxor eller inte har intresserat forskningen mer än frågor om vad som är en bra läxa och hur den kan förberedas och följas upp. På senare år hänvisas ofta till John Hatties forskningsöversikt där läxors resultat kan jämföras med andra insatser för att öka undervisningens effekter. Hattie visar att läxor förbättrar elevers resultat till en viss grad men att effekten är förhållandevis blygsam. Inte heller i Hatties studier framgår det vilka sorters läxor som studerats. Svenska läxforskare har framför allt undersökt sociala konsekvenser av läxor för elever och föräldrar, samt hur läxor påverkar likvärdigheten i undervisningen. Av tio svenska läxstudier som publicerats mellan 1993 och 2012 finns det ingen som har fokus på olika läxors effekter på elevers lärande.

Pedagogikprofessorn Jan-Eric Gustafssons studie från 2013 innebar därför ett trendbrott i svensk läxforskning. I en effektstudie visar han att det finns ett positivt samband mellan hur mycket tid klasser i årskurs 8 lägger ner på matematikläxor och deras resultat på matematikprov. Gustafsson menar att studierna måste se till klassens resultat som helhet istället för att utgå från elevernas individuella resultat. Om det på individnivå inte går att se ett positivt samband mellan hur mycket tid eleverna ägnar åt läxor och hur väl de presterar på prov är det lätt att dra den förhastade slutsatsen att läxor inte leder till kunskapsutveckling. I själva verket kan det svaga sambandet istället vara en effekt av att elever med större kunskaper inte får lika många läxor och att de gör läxorna snabbare än elever med sämre ämneskunskaper

Det ingår i rektorers och lärares uppdrag att sträva efter att ständigt utveckla kvaliteten i undervisningen. Effektiva verktyg i detta arbete är den formativa bedömningen där elevernas resultat tas som utgångspunkt för att utvärdera och förbättra undervisningen, och det systematiska kvalitetsarbetet generellt. Om läxor är en del av skolans undervisningspraktik är det viktigt att också inkludera läxan i det ständigt pågående kvalitetsarbetet.

Skolverket (2014) Mer än bara läxor -En utvärdering av läxhjälp på tio skolor

På de studerade skolorna finns läxhjälpverksamhet med en rad olika syften och inriktningar.

Utvärderingen visar att läxhjälpen på olika sätt och i olika utsträckning kan bidra till elevernas kunskapsutveckling den har relativt få deltagande elever och dessa har blandade kunskapsresultat. Läxhjälpen på de studerade skolorna når i regel inte de elever som står allra längst ifrån ett godkänt betyg, men många av de elever som deltar har stora stödbehov och svårigheter att nå godkända betyg. Läxhjälpens roll i skolan är allt annat än självklar. Verksamheten är en hybrid som inte kan placeras helt och hållet inom skolverksamhetens ramar, men inte heller helt står utanför. Läxhjälpens friare ramar medför möjligheter, såsom ett stort elevinflytande, men också risker, såsom att alla elever inte får tillgång till verksamheten. Generellt kan sägas att ju mer ambitiös läxhjälpen är, desto mer tangerar läxhjälpen den ordinarie verksamheten. Detta ökar i sin tur otydligheten i läxhjälpens funktion. Det uppstår en risk för att läxhjälpen i praktiken uppfyller funktioner som skolan borde klara av inom ordinarie ramar, vilket är problematiskt i och med att inte alla elever har möjlighet att delta i läxhjälpen. Vid utformning av läxhjälp är det därför viktigt att läxhjälpens verksamhet inkluderas i styrningen av skolan som helhet och i det systematiska kvalitetsarbetet.

Skolverket (2014) Läxhjälp – ett diskussionsunderlag

Många skolor erbjuder sina elever läxhjälp, men hur kan man arbeta för att få läxhjälpen riktigt bra? Diskussionsunderlaget vänder sig till lärare och rektorer som tillsammans vill fundera, diskutera och utveckla sin skolas läxhjälp.

Läxhjälp kan ha olika syften och former, och det finns ingen allmänt accepterad definition av vad läxhjälp innebär. Ett första steg i en diskussion om läxhjälp kan vara att fundera på om eleverna på skolan har behov och önskemål som skulle kunna mötas genom någon form av läxhjälp. Utgångspunkten ska vara de behov och utvecklingsområden som framkommit i det systematiska kvalitetsarbetet.

Lena Engström
Chef för- och grundskola, norra området
Piteå kommun

Piteå Kommun
Utbildningsförvaltningen

Datum: 2016-04-05